

**ÓZBEKSTAN RESPUBLIKASI JOQARI
BILIMLENDIRIW, ILIM HÁM INNOVACIYALAR
MINISTRILIGI
ÓZBEKSTAN RESPUBLIKASI MÁDENIYAT HÁM
TURIZM MINISTRILIGI
ÓZBEKSTAN MÁMLEKETLIK KONSERVATORIYASI
NÓKIS FILIALI**

MUZÍKA HÁM KÓRKEM ÓNER XABARSHISI

ilimiy-metodikaliq jurnal

MUSÍQA VA SAN'AT AXBOROTNOMASI

Ilmiy-uslubiy jurnal

ВЕСТНИК МУЗЫКИ И ИСКУССТВА

Научно-методический журнал

BULLETIN OF MUSIC AND ART

Scientificmethodical journal

№ 1

SHOLKEMLESTIRISHI:

O'zbekiston mamleketlik konservatoriyasi Nokis filiali

- Bas redaktor:** – Allanbaev Rudakiy, professor w.w.a
Bas redaktor orinbasari: – Kamalova Dilduza, filologiya ilimleri boyinsha
filosofiya doktori (PhD)
Juwapli xatker: – Gulmira Palwanova

REDKOLLEGIYA AGZALARI:

- Omonilla Rizaev** – O'zbekiston mamleketlik k'rkem oner ham mad'niyat
institut'i, professor w.w.a.
Hikmat Rajabov – O'zbekiston mamleketlik konservatoriyasi Nokis filiali,
professor w.w.a.
Sayyora Gafurova – O'zbekiston mamleketlik konservatoriyasi, professor
Oydin Abdullaeva – O'zbekiston mamleketlik konservatoriyasi, professor.
Qurbanbay Jarimbetov – Qaraqalpaq mamleketlik universiteti, professor.
Alima Berdimuratova – Qaraqalpaq mamleketlik universiteti, professor.
Ziyada Bekbergenova – OzR IA Qaraqalpaqstan bolimi, professor.
Oqilxon Ibragimov – O'zbekiston mamleketlik k'rkem oner ham mad'niyat
institut'i, professor.
Azizbek Turdiev – O'zbekiston Respublikasi Oliy Majlis Senatm'n jaslar,
mad'niyat ham sport mas'eleleri komiteti baslig'i
orinbasari, filologiya ilimleri boyinsha filosofiya
doktori (PhD).
Allanazar Abdiev – Filologiya ilimlerinin kandidati, Qaraqalpaqstan Respublikasi
xaliq jazirshisi
Artiqbay Erejepov – Nokis qalaliq 1-sanli balalar muzika ham k'rkem oner mektebi,
pedagogika ilimleri boyinsha filosofiya doktori (PhD).
Janabay Marziyev – Qaraqalpaq mamleketlik universiteti, filologiya
ilimleri boyinsha filosofiya doktori (PhD), docent.
Iroda Mirtalipova – OzMK janindagi B.Zokirov atindagi MEKOl, k'rkem
onertanir ilimleri boyinsha filosofiya doktori (PhD).

JAMIYETLIK KENES:

Baxtiyor Sayfullaev	Najimatdin Muxameddinov
Ozodbek Nazarbekov	Najimatdin Ansatbaev
Komoliddin Urinbaev	Gulistan Annaqlicheva
Dawitbay Qurbaniyazov	Rayxan Saparova
Qalbay Turdiev	Paraxat Mamutov

MAZMUNĠ

Алланбаев Р. Миллий мәдениятымызды рауажландыруу жолында және бир кәдем	3
---	---

MUZİKATANIŲ

Мамутов П.А. Замангәй музыка тәлим системасын жетилистириуде рууыйлыктын орны	5
Пахратдинов Ш. Работа над произведением крупной формой	10
Sayidov T. D. Xonandalik ovozing fiziologik va akustik xususiyatlari	14
Мирталипова И.М. Ҳинд мусика назариясидаги товушкатор структураларига бир назар	16
Raimova D.M. O'rta Osiya musiqa cholg'ularining paydo bolish tarixi	20
Расулов М.М. Мусика, теле ва радио дастурларнинг муҳим компоненти ва композицион омили сифатида (тембр, темп, ритм, импульсивлик мисолларида)	23
Matyakubova U.G'. V-XV asrlar markaziy Osiyada musiqa madaniyatining nazariy asoslari	28

KŲRKEM ŲNER

Ражабов Х.Ж. Арсланбай Нажимов ижодига бир назар... ..	33
Matimuratov S.E. Qaraqalpaq kompozitori Kenesbay Abdullaev dōretiwshiligi haqqında	35
Qutekeeva R.A. Qaraqalpaq kōrkem ōnerinde Ilish Xojametovtın tutqan ornı	39
Allaniyazov B.Q. Muzika kōrkem ōneriniń bayteregi (<i>Kompozitor Najimatdin Muxammeddinovtın ōmiri ham dōretiwshiligi haqqında</i>)	44
Чаршемов Ж.А. «Қоблан» балетининг композицион хусусияти	48
Абдуллаева Ш.С. Труд все побеждает	57
Abatbaeva R.A. Qaraqalpaq kōrkem ōnerinde kompozitor Gayıp Demesinovtın tutqan ornı	61
Палўанова Г.А. «Аязий» драмасында кахарман характерин сәулелендириўдиц өзине тән қасийетлери	65
Палўанова Г.А. Қарақалпақстанда театр режиссурасының пайда болыуындагы миллий дәреклер	68
Muxammeddinov Q. Milliy opera ham balet janrdagi tariyxiy shigarmalar	71
Parmonov D.R. «Doira va urma zarbli cholg'ulari» musiqa san'atining yorqın namoyondasi	75
Каримова И.И. Традиции исполнения музыки Каракалпакского композитора Гаип Демесинова	78

ATQARIŲSHILIŲ ŲNERI

Erejepov A.A. Baqsishılıq kōrkem ōnerinde dōretilgen qosıq ham namalarını jaslar tarbiyasındağı ahmiyeti	83
Tnıbaev P.K. Dirijyorlıq kōrkem ōneriniń turleri ham evolyuciyası	87
Шарипова А.Р., Сидикова А.М. К вопросу о фортепианном исполнительском искусстве в Узбекистане	92
Ayubov K.Z. Foniologiya va odam ovozi tasnifi	95
Ziyovutdinova Z.U. XIX asrning ikkinchi yarimida o'zbek xalq cholg'ulari ijrochiligi sohasidagi jiddiy o'zgarishlar	98
Dadaboyev X.M. Xalq cholg'ulari ansambllarini tashkil etish	100
Aliev N.G. Demli saz āsbaplar tariyxı, klassikalıq muzika ham onıń būgingi kündeğı tutqan ornı	102

Saidxonov A.S. Cholgʻu konsert janri tarixi va taraqqiyoti	105
Jumabaev A.E. Qaraqalpaq kórkem ónerinde xalıq namalı qosıqlarınm tutqan orm	110

MUZIKA PEDAGOGIKASI

Xojanazarov T. Vokal pedagogikasidagi metodlardı zamanagóy pedagogikaga aylandırıw usılları	115
Ходжаметова Г.И. Задача обучения, воспитания и развития детей в музыкальной школе	117
Botirova X.T. Musıqa taʼlimi pedagogikasida oʻquvchi yoshlarni maʼnaviy-axloqiy taʼlim-tarbiyasini shakllantirish	121
Saidumarov I. Taʼlim-tarbiya va shaxsning maʼnaviy kamoloti xususida sharq allomalarining qarashlari	124
Абдисултанов Ж.Дж. Болалар мусика ва санъат мактабларида «Мусика адабиёти» фанини ўқитишда инновацион ёнлашув	128
Матёқубов Э.Г. Мусикада модулли таълим асослари	131
Najmetdinova N.I. Maktabgacha taʼlim tashkilotlarida bolalarning mustaqil musiqiy faoliyatining ahamiyati va mazmuni	137
Iseev R.A. Fortepiano paninin jahon muzika oqıw procesindagi ahmiyeti ham orm	141
Dauletbaev T.K. Milliy saz asbaplarm mektep oqıwshılarma ўyretiwđin ahmiyeti	145

JÁMIYETLIK-GUMANITAR PÁNLER

Бекбергенова З.У. Қарақалпақ халық дәстаны «Қырық қыз» хэм хэзирги қарақалпақ драматургиясы	150
Утепова Т.Б. Маданиятлараро мулохот таҳлиллари Европа олимлари назарида	153
Жумашева А.Х. Интерактивные приёмы и формы проведения практических занятий	159
Саденова Г.П. Қарақалпақ паремиологиясында жақсылық концепти	163
Mambetnazarov M.K. Hoja Axmet Yassawiy hikmetlerinin jaslar tarbiyasidagi ahmiyeti	166
Марзияев Ж.К. Мақаланың публицистикалық сыпатламасы	169
Камалова Д.Э. Шығарма композициясында турмыс шынлығын сәулелендириў шеберлиги	171
Мамбетназарова Р.К. Идеино-тематические особенности жанр путешествия в Каракалпакской литературе (на примере «Путешествия в пять стран по океану» Тажсена Изимбетова)	175

JAS IZERTLEWSHILER

Paxratdinov J.A. Kop qırlı talant iyesi	180
Jumamuratova A.A. Qaraqalpaqstanda Opera janrınm tutqan orm	181
Muratbaeva A.A. Jaslardın muzikalıq intellektın asırıwda muzika sınshısı Gulmaryam Kamalovanın orm	185
Orazalieva G.S. Güllengen dawırde — Jana namalar (Jamil Charshemov dóretpeleri haqqında)	186
Segizbaeva G.Q. Qaraqalpaqstanda daslepki muzikalıq drama janrınm payda bolıwı	188

XOJA AXMET YASSAWIY HIKMETLERININ JASLAR TÁRBIYASINDAGI ÁHMIYETI

Mambetnazarov M. K.

Ajiniyaz atındaǵı NMPI Akademiyalıq liceyi

Annotatsiya: Maqolada buyuk mutafakkir Xo'ja Axmad Yassaviyning hayoti va ma'naviy merosi o'rganiladi. Unda mutafakkirning barkamol insonni tarbiyalash borasidagi fikr va mulohazalari qayd etilgan. Ayniqsa, Yassaviyning «Devoni hikmat» asari ko'rib chiqilib, unda asosiy e'tibor odamlarda ezgu fazilatlar va yaxshi xulq-atvorni yuksaltirishga qaratilgan. Yassaviy merosining yosh avlod tarbiyasi va kamol topishi uchun chuqur o'rganilishi ta'kidlanadi.

Kalit so'zlar: mutafakkir, shoir, shayx, ulamo, maqbara.

Аннотация: В статье изучается жизнь и духовное наследие великого мыслителя Ходжа Ахмеда Яссави. В ней отмечается размышления и назидания мыслителя относительно воспитания гармонично развитой личности. В частности, рассматривается труд Яссави «Девони хикмет», где основное внимание уделяется совершенствованию в людях хороших качеств и доброго нрава. Отмечается глубокое изучение его наследия для воспитания и подрастания молодого поколения.

Ключевые слова: мыслитель, поэт, шейх, наставник, мавзолей.

Annotation: The article is studied the life and spiritual legacy of great thinker Khoja Ahmed Yassawi. It is noted about the thinker's thoughts and exhortations concerning education of harmoniously developed personality. In particular, the work «Devoni Hikmet» by Yassawi, which focuses on the improvement of good qualities and morals in people, is considered. The author notes that his heritage is deeply studied for upbringing and educating of young generation.

Keywords: thinker, poet, sheikh, mentor, mausoleum.

Gárezsizligimizdin daslepki kunlerinen-aq, milliy ózligimizdi, qádiriyatlarımızdı ham mádeniyatımızdı qayta tiklewge, bul baǵdardagı jumıslardı jáne de jetilistiriwge úlken itibar qaratıldı. Milliy ádebiyatımız, mádeniyatımız ham onın tiykarın salǵan ullı oyshıllarımızdın atları qayta tiklendi, olardıń millet, keleshek áwlad tarbiyasındaǵı úlken áhmiyeti bar milliy ideyalar menen suwǵarılǵan shıǵarmalarına ayrıqsha dıqqat qaratıla basladı. «Ádebiyat xalıqtın júregi, eldin manawiyatın kórsetedi. Mámleketimiz Prezidenti Shavkat Mirziyoyev «Ata-babalar miyrasın uyreniw, ullı mádeniyatımızǵa munásip ullı ádebiyat jaratıw ushın barshe sharayatlardı jaratamız» - degen edi [1].

Elimizdin birinshi Prezidenti Islam Karimov atap ótken edi: «... eger Evropa Oyamw dawirinin nátiyjeleri sıpatında ádebiyat ham kórkem óner shıǵarmaları, arxitektura dúrdanaları, medicina ham insandı anlaw barısında jańa oylap tabılıwlar júzege kelgen bolsa, Shıǵıs Oyanıw dawirinin ózine tan qásiyetleri, aldın matematika, astronomiya, fizika, ximiya, geodeziya, farmokologiya, medicina sıyaqlı amq ham tabiyǵıy panlerdin, sonday-aq, tariyx, filosofiya ham ádebiyattın rawajlamwında kórindi» [2, 34].

Orta Aziyadagı sufizm táliymatının en kózge kóringen wakillerinin biri Xoja Axmet Yassawiy turkiy xalıqlar arasınan shıqqan belgili damshpanlardan esaplanadı. Ol óz hikmetlerinde hadalıqqa, paklikke, mehir-muriwbetke shaqırǵan. Xoja Axmettin Yassawiy atamwı negizi Yassi qalasının tariyxı menen baylamslı. Sebebi, Yassi Sırdarya boyındaǵı en eski qala bolıp, X asirden baslap Turkstan bolıp ózgergen. Yassawiy ulama adam bolıp, ol Quran tafsifin putkil turkiy dunyasına tamtqan insan. Sonın ushın da, «Mekkede – Muhammed, Turkstanda – Xoja Axmet» - dep biykarga aytilmagan. Hatte Amir Temurdın ózi de bul ullı háziret aldında bas iyip, onın qabirine úlken maqbara qurgızǵan.

Muhammed payǵambar oliminen keyin, basqa sahabalar musulman dinine de ayırım ózgerisler kirite baslaǵan. Dindi mámleketlik basqarıw menen putkilley aralastırıp jibergen. Usınday jagdaylarga

baylamslı ómirde ayırım narazılıqlar payda bolgan. Din iyeleri: «Bul dúnyadaǵı biybastaqlıqlardı tek o dúnyada ǵana jazalaydı», - degen sheshimge kelgen. Usınday sebepler menen sufizm tálimatı kelip shıqqan. Lekin, sufizm tálimatının tiykarı, tárki dúnyashılıq emes edi. Sebebi, sufistler sap musulmanshılıqtı, onıń qagıydaların buzıawdı úgitleydi. Quran súrelerine ámel etiwdi ótingen. Biraq xalıqtıń sawatsızlıǵınan paydalamp, ayırım hákimlik toparlar ózlerine paydalı bolgan ózgerisler kirgizgen. Sufizm sonday ádalatsızlıqlarǵa qarsı narazılıq tiykarında kelip shıqtı. Xoja Axmet Yassawiy tap usı dáwirde jasaǵan edi. Ol Quran tálimatın tereń iyelegen talantlı ulama bolǵan ushın da, bul tálimattı pák halında túrkiy dúnyasına tamstırǵandı abzal kórdi. Sonıń ushın ol, óziniń shayırılıq sheberligin de islam dúnyasına baǵıshladı. Ol óziniń dálepki hikmetlerinde tárki dúnyashılıqtı, dárwishlikti maqullaydı. Sebebi, onıń «bul dúnya da, o dúnya da gózzal jaratılǵan», - degen pikirlerinen bunı amq anlawǵa boladı. Ol Qurandı adamzattıń baxıtlı jasawı ushın eń qudiretli kúsh, - dep biledi. Biraq onıń qagıydaların buzıp atırǵan adamlar menen gúresiw jolında ádewir qıynaladı. «Olardı tek Allataala jazalaydı» degen sheshimge keledi. Sonıń ushın da, Islamdı úgit-násiyatlar tiykarında, sol Muhammed payǵambar tálimatı negizinde saqlap qalıw ushın gúresedi. Xoja Axmet Yassawiy sol tiykarda adamlardı ádalatlı hám insaplı bolıwǵa shaqırdı.

Xoja Axmet Yassawiy negizinde úlken talantlı shayır bolǵan. Ol barlıq talantın Islam tálimatına baǵıshlap, «Diywam Hikmet», - dep atalǵan úlken kitap jazǵan. Bul kitap túrkiy tiliniń qıpshaq dialektinde jazılǵan. X asırdan qalǵan estelik bolıp, bárshe túrkiy xalıqlarının miyrası sıpatında xızmet etedi. Yassawiy: «haqıyqatlıq shegaraları tek o dúnyaga bargan jerde ǵana ashıladı» – dep boljaydı. Sebebi, «Adamlar bul dúnyada kóp ǵana ǵuna islerdi isleydi. Bul islerdi heshkim bilmeydi dep oylaydı. Biraq Allataala hárqanday jaqsı hám jaman islerden xabardar. Ol ekinshi dúnyaga barganında qaytadan tirilip, óziniń adalatlı hukimin shıǵaradı» – degen sheshimge keledi. Sonıń ushın da, «ekinshi dúnya, ádalat dúnyası», dep túsindiredi.

Solay etip, Yassawiydın «Diywam hikmet» shıǵarmasında ilgeri surılǵan kámil insan, insannıń dinine bolǵan isenimi, náps tárbiyası hám sogan uqsas máseleler shıǵarmanın tiykarǵı ideyasın quraydı. Axmet Yassawiy kemtarlıq hám kúta alpayımlıq penen múnasibet etiwdi parız dep bilgen. Ol topıraq kibi jumsaq hám múláyım bolıwdı alǵa sürgen. Bul bolsa insannıń jaqsı tárbiyalamwına, talim-tárbiya alıwına baylamslı. Bunıń ushın insan heshqanday qıyınshılıqtan qashpawı kerek dep túsindiredi. Jaqsı talim-tárbiya alıw jolında kúsh-jigerin ayamay, manawiy jaqtan ózin jetilistiriw zárur dep esaplagan.

Yassawiy «adamnıń jaqsılıǵı buzıqlıqtan saq bolıw, hárqanday ǵarip-qaserlerge járdem kórsetiw arqalı belgilenedi» - deydi, olardıń Allataalaga shın beriliwshiligin maqullaydı. Biraq, miynetten qashıwın biykarlaydı. Sonlıqtan da ol, hárqanday mómin adam sadaqa alıwǵa haqlı, dep esaplamaydı. Onıń pikirinshe, «Sadaqa eki taypadaǵı adamlarǵa tiyisli: Birinshisi – miynet islewge múminshiligi joq mayıp, ǵarrı hám balalarga, ekinshisi – óziniń bilmegenindi uyretken adamǵa. Hárqanday adam Allataalanıń bendesi. Sonıń ushın da, birewdin baylıǵın qızǵamw, birewdin ǵarıplıǵın júzine salıw hasla múmin emes. Eger, hadallıq penen tabılǵan baylıq bolsa, Alla onı alǵıslaydı. Al, eger, sutexorlıq penen jıynalǵan baylıq bolsa, keleshekte onıń da sorawı bar», - dep túsindiredi.

Yassawiy din iyelerin Allataalanıń húrmetli elshileri, - dep tamydı. Sonıń ushın olarǵa da, qayır-sadaqa inam etiw kerek dep esaplaydı. Biraq, ol qayır-sadaqam baylıqqa aylandırmaqshı bolǵan jaǵdayda úlken ǵunaga batadı. Usınday sebepler menen ol, din iyeleriniń ózin de eki toparǵa bolıp qaraydı. Yagmy, «qanaatlı» hám «qanaatsız» toparlar. Xoja Axmet Yassawiy Islam tálimatının naǵız jankuyeri boladı. Ol óziniń hikmetleri arqalı ózi jasap turgan X asırdı tariyplep kórsetpekshi boldı. Sebebi, Islam tálimatı tiykarları «Patsha menen wázirge – ádalat, móminge – qanaat, ázzige – miyrim-shapaat, jamangá – kesapat» – degen sózlerden baslanadı. Bul Allataalanıń tilekleri bolıp, bunday qagıydalar buzılǵan jaǵdayda insanlar arasında kelispewshilikler kelip shıǵa beredi. Sonıń ushın da, Xoja Axmet Yassawiy óz zamam haqqında:

Aqırzaman alımları zalım boldı,
Xoshametti aylegenler alım boldı,
Haqm aytqan dárwishlerge ǵanim boldı,

Ajep sumlıq zamanalar boldı, doslar. – dep jazadı.

Usınday sebepler menen xalıq, Xoja Axmet Yassawiydi úlken damshpan ulama ham shayır sıpatında tamıydı. Xoja Axmet Yassawiy miyrası Oraylıq Aziyanın barshe xalıqları ushın ortaқ. Ol kórneklı ulama bolıwı menen bir qatarda talantlı shayır bolgan. Sonın ushın da, turkiy xalıqlardıń jazba ádebiyatının sagası Yassawiyden baslanadı. Yassawiy bul hikmetleri arqalı ómirden úlken ádalat jolın izlese, ekinshi jagınan turkiy poeziyasının danqın putkil dúnyaga jayadı.

Belgili qaraqalpaq alımı ham jazıwshısı Kamal Mámбетov óziniń «Ata jurtı Türkstan» miynetinde Xoja Axmet Yassawiyge tiyisli bir qatar maғlıwmatlardı keltiredi: Xoja Axmet Yassawiy mazarı shınında da türk tilles xalıqlar ushın teberik. Danqı kop jerlerge tarqalgan bul ulama ham shayır adam shınında da X ásirde Türkstanda tuwılǵan bolıp, sufizm táliymatına tiykar salǵan edi. K.Mámбетov óz shıǵarmasında mına maғlıwmattı keltirip ótedi, Türkstanda bolıp ótken Jazıwshılar qurılıtayında Turkiya Jazıwshılar basqarmasınıń baslıǵı Dawjúrektiń aytıwınsha, «Bizde Xoja Axmet mazarın ziyarat etiw Kaabatullaga bargan menen barabar» deydi. Sebebi, dúnyanın eń danqlı patshalarınan bolǵan Amir Temurdıń ózi de Yassawiy ruwxına bas iyip, onıń mazarın patshalıq gáziynesinen qurgızǵan. Sol teberik mazar altı ásirde berli saqlanadı eken. Avtordıń aytıwınsha, mazardıń eni menen biyikligi 200 metrden kem emes. Ortasında úlken kók gumbezi bar, darwaza kúnshıǵıs jagınan ashıladı eken. Ishke kirip barganda kólemi 70-80 kv. metrden kem bolmagan dalız bolıp, onıń tóbesi úlken gumbez, al átirapınıń bari ójire eken. Dalızge kirgen jerde kózge taslanatugın narse bul úlken qazan. Bul qazannıń terehligi adam boyı menen ten eken. Taxtadan úlken shertek islep, sonıń ústine tórt qulaǵınan úlken shıńır ótkerilip, joqarıǵa asıp qoyılǵan. Qazanda burın bul jerge ziyaratqa kelgenler ushın awqat asılǵan. Sovet hukimeti dawirinde bunnan alleqanday juqpalı awırıwlar tarqalıwın banelep, Peterburgqa jónetilgen. 1990-jılı bul qazan qaytadan Türkstanga aldırılǵan eken. Házir bolsa qazannıń ishine qayır-sadaqalar taslanadı, dep jazadı avtor [3,115].

Juwmaqlap aytqanda, Xoja Axmet Yassawiy adamlardı qanaatqa shaqırǵan insan bolıp esaplanadı. Sonın ushın da ol bul dúnyadaǵı tensizliklerden ádewir qıynalǵan. Tek ekinshi dúnya ǵana adamlardı tawbege keltiredi dep bilgen. Sonın ushın da ol óz ómiriniń ten jartısıń jerdiń astında ótkizgen degen maғlıwmatlar bar. Ayırım maғlıwmatlarga qaraganda, ol 63 jastan baslap jer astında jasawǵa niyet etken. Ol geypara dereklerde 63 jasında, bazılarında 126 jasında qazalangan degen maғlıwmatlar bar. Jas awlad Axmet Yassawiydin kamillikke jetisiw ideyaların teren tusinip uyreniwi jaslar tarbiyasında áhmiyetli orın tutadı.

Ádebiyatlar:

1. *Shavkat Mirziyoyev.* Alisher Nawayı atındaǵı Ózbekstan Milliy baǵında jaratılǵan Shayır ham Jazıwshılar qıyabanınıń ashılıw máresiminde shıǵıp sóylegen sózinen. – T.: 2019-jıl.
2. *Karimov.A.I* «Joqarı manawiyat – jenilmes kúsh». – T.: 2005-jıl.
3. *Rustamov E.* Ahmad Yassaviy hikmatlarida tarix va hayot sadosi. Ózbek tili ham ádebiyatı. – T.: 1972, 4-5-sanlar.
4. *Mámбетov.K* «Sayaxatnama». – Nókis: «Qaraqalpaqstan». 1993-j. 115-116-b.